

±1602
RECEIVED FEB. 2 1995

БУЛАВА БУЛА НА БАТУРИНІ

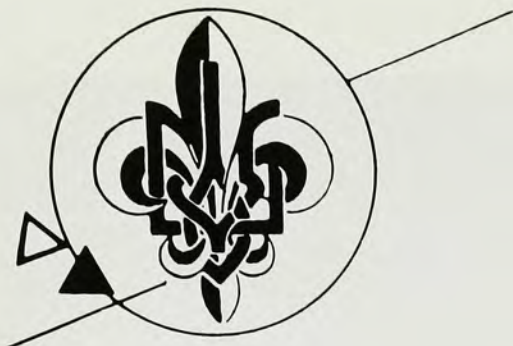
Габорування серед звірів:
кліщів та комариків присутні (стор. 1)

І ШУМІТЬ, І ГУДЕ, І МНОЮ ТРЯСЕ!

Нераз не знаєш, звідки тебе тримне (стор. 11)



«Юнак» — журнал пластового юнацтва.
 Виходить 6 разів на рік.
 Видає Головна Пластова Булава.
 Оформлення обкладинки пл. скоб Колі Савицького.



ЗМІСТ

ПЛАСТОВИЙ ГЛОБУС

Золота Булава '94	
Ляриса Спольська і	
Оленка Сливинська.....	1
Золота Булава '94 - коляж	
Ст. пл. Юрко Мончак	2
Така мала станиця на	
такій високій горі.	
Пл. роз. Христ'ян Сп'як	6

ДО „ЮНАКА” ПИШУТЬ

Лист з України	
Галина Кордюк	10

ВУЗЛИ, ЕТ СЕТЕРА

Е = mc ²	
Ст. пл. Юрко Мончак	11

ХІХІ-СМІХИ

Гри, анекдоти.....	20
--------------------	----

РІЗНЕ

Кодекс відповідальних лещетарів	
Пл. сен. Андрій Яців.....	7
Коляж - Новий Сокіл '94.....	9
Коляда, коляда	
Пл. сен. „з Бюфало”.....	10
Привіти	18
Гороскоп.....	20

„Юнак” виготовлений при допомозі двомовної комп'ютерної системи фірми Key-Co. Enterprises, 1765 Windflower Way, Orleans, Ontario, Canada, K1C 5Y4.

* Усі редакційні матеріали слід слати на адресу головного редактора.

* Редакція застерігає право виправляти мову, як теж скорочувати й виправляти одержані матеріали згідно із пластовою термінологією, пластовими виховними напрямними та вимогами юнацького віку читачів.

Редагує колегія:

Головний редактор:

Члени редакційної колегії:

ст. пл. Юрко Мончак

пл. сен. Іванка Ганкевич

пл. сен. Петро Содоль

пл. сен. Тоня Горохович

пл. сен. Ольга Кузьмович



На обкладинці: Плянування прогульки найстаршими учасниками міжкрасового вишкільного табору Золота Булава 1994, який відбувся на пластовій оселі Батурин біля Монтреалю (стор. 1).

ЮНАК

1994

Ч.П. 4 (329)

РІК XXXII

Інтернаціональне стандартно-серійне число

0044-1384

Річна передплата для не-членів

Пласту — \$25.00 амер. дол.;

ціна одного примірника — \$4.50 амер. дол.

YUNAK — Ukrainian Bi-monthly Magazine, Published by PLAST PUBLISHING INC.
 АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ: 2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada M6S 1N2, Tel. (416) 769-7855
 АДМІНІСТРАЦІЯ НА ЗСА: 144 Second Ave., New York, N.Y. 10003
 АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Yury Monczak, 7895 Des Ecores, Montreal, Quebec, Canada H2E 2W7
 З ДРУКАРНІ Мирона Баб'юка, 1525 Emerson St., Rochester, N.Y. 14606 U.S.A.



ЗОЛОТА БУЛАВА '94

Що там було, і чого там не було ...



Цього року під час десять днів у червні, юнаки і юначки з Канади і Америки з'їхалися разом таборувати. Ми всі пізнали нових товаришів, яких ніколи не забудемо. Помимо того, що табір відбувся під хмарами дощу та комарів, всі ми зжилися, як ніколи.

Під час цього табору ми вчилися, слухали гутірок, плавали (але не милися аж так дуже), будували кухні, плянували і грали в теренові гри. Також пішли на одноденну прогульку на гору Піві, а також їздили вітрогонами.

Всі учасники дуже багато навчилися, і цього ми вже ніколи не забудемо. Нам цей табір завжди залишиться в пам'яті.

Ляриса Спольська і Оленка Сливинська.



Золота Булава '94



Ам...ум... і дід пішов на базар,
і купив собі Козу-Дерезу...

Друг Славко Галуга провадить
гутіркою про впоряд.

Друже, це все щось мені
дуже то сподобалося!

Чекайте, чекайте, тут ще треба
два-три гудзи, а тоді мастить собі
голову самі... Я їду додому!



І хто казав, що на пластових таборах
нема таких зайнять, як хіропрактика?!



Табір „Золота Булава” на вершці
гори Піві

(Це дві хвилини перед дощовою зливкою!)

Знаєте, Друже, ви собі самі лізьте на ту гору,
от туди, просто носа, а ми тут собі посидимо
і на вас зачекаємо.



Гм, десь я тут залишив вечеру для обох таборів...



Друг Славко працює в таборівім магазині.



Модель нашого дитячого гелікоптера досить оригінальна, але я не певна, чи той гелікоптер зможе десь сісти на вершку гори!"



Бачите, Друзе! Вогонь готовий, баняк на руштах. Одиноке, чого бракує це харчів!



Ай-яй-яй! Диви, яка файна фасолька ... але ж я це люблю!



Ну та, він то любить, але то я мушу з ним в шатрі спати...

Пл.розв. Маркіян Павлюк



Гмм, чекай, він казав до переду, чи до заду. щось ніч не розумію!

Ану, гей, дівчата! Гей-руп,
дівулі, підносіть ті ваші ніжки,
аби хлопцям було встидно!

ЗБ '94

Подруга Мотря Мончак муштрує дівчат до
„Купала“

То, як ти думаєш, буде з того щось,
чи ні?

Та я не можу напевно сказати, але з тої
корови напевно буде з двадцять стейків і
принаймні вуджений язик.

У Вієтнамі комарі були о-такі!

Слухай, ти знаєш, що ти робиш?

Ні! Я думав, що то ти знав!

Та де, я лише виховник на ЗБ!

О-о-о-о так, так! Тепер не нарікайте,
що не дозволяємо вам сидіти і відпочивати!

Ану, на „три“ ми всі пускаємо шнур!!!

Тягни, тягни, до хориби!!!

Дорога Мамо! Прошу прислати трохи цукорків, тісточок і булочки на парівки. Також прошу ще один дощовик, парасолю, кальоші, риболовські чоботи, три літри плинку проти комарів ... і десять годин сну!

„Золота Булава“ з перспективи юнаків: щось ніби вишовники нам говорять, але чітко не бачу, ані не розумію. Провід 3Б'94.

Гей, Друже, ногою не можна!

Та я не м'яч ногою копаю ...

Така мала станиця на такій високій горі!!!

10-го жовтня 1994-го року відбулася надзвичайна подія в нашій станиці, яка знаходиться в Албані, столиці стейту Нью-Йорк. Усе наше новацтво, частина нашого юнацтва, багато батьків і отець Едвард з парохії св. Миколая у Ватервліт (де ми відбуваємо наші зайняття), поїхали на прогульку в гори Адірондак.

Гори Адірондакс

Гори Адірондакс творять частину смуги гір Апалячів, які простягаються вздовж східного бережжя Північної Америки, від стейту Джорджія на півдні аж до стейту Мейн на півночі. Властиво Апалячі продовжуються аж до Канади, до провінції Newfoundland. Адірондакс лежать в північній частині стейту Нью-Йорк, і велика частина їх творить стейтовий заповідник (Adirondack state park).



Після двох і пів годин їзди авта-ми, ми врешті приїхали в гори. Заїхали ми під гору Goodnow, і незабаром почали підноситися вгору.

Ця гора не одна з найвищих у світі, проте

сягає 2,685 стіп (818 метрів) висоти. Понад півтора години ми йшли вгору, а поверталися вниз значно скорше, за годину.

Видрапавшись на вершок гори ми побачили, що там стояла вежа, яка мала ще додаткових 60 стіп (18 метрів) висоти. Очевидно, ми всі ще вилізли на вершок вежі. Зверху було видно чудовий осінній краєвид, який простягався понад 20 миль (32 км) вдалечінь.

Відтак ми зішли з вежі і сіли з'їсти полуденок.

Відпочивши на вершку гори ми почали сходити вниз. Вкінці ми всі були змучені але горді, що доконали наш намір і дійшли до нашої мети. Наша станиця хоча маленька, але наша мета висока.

Пл.роз. Христіян Сп'як



Станиця Албані на прогульці в горах Адірондак: новацтво, юнацтво і батьки.



Відпочинок мандрівників з Албані, після здобуття гори Goodnow.

Вежа на вершку гори Goodnow в горах Адірондакс.



КОДЕКС ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЛЕЩЕТАРІВ

Максим швидко вдягав свої рукавиці. Лещетарський підйом (*ski lift*) доїжджав до верху гори, треба буде зараз зіскакувати із свого крісла. Якраз під собою, на лещетарському спуску він побачив Влодка і Дзьодзя, вони на нього чекали і махали руками. Максим підніс забезпечну штабу крісла, надів окуляри і ... гоп, зіскочив з крісла. Швидко запнув свої чоботи, вхопив лещетарські кілки та пігнав вниз гори.

Шуь, шуь, раз, два, як легко їхав вниз, оминав тих прихильників, які так поволеньки і „по-флякуватою” з'їжджали вниз. А він, лише мах-мах, і вже їх не видно.

Вже зближувався до своїх приятелів, які показували рукою вниз спуску і щось кричали.

- Ага, напевно хочуть, щоби я зупинився.

Але Миксим добрий лещетар, він їм покаже, „як то сі робит”.

І шурнув Максим попри товаришів, обсипуючи і Дзьодзя і Влодка снігом. Вони щось по-грубіянськи закричали, але Максим лише з радісним вереском погнав далі.

Лише він перестав кричати як виїхав на малий хребет гори. Приготовився до скоку вгору.

- Отут буде видно, який я справжній професіоналіст!!!

Усе після цього наш „професіоналіст Максим” бачив, як в кіні, коли фільм іде дуже поволи.

Спершу, Максим вискочив вгору. І в цей же момент його дикий вираз побіди та щастя на обличчю змінився у вираз жаху. Зараз за горбком лежала Ксенька, його

симпатія, перед ким він так дуже хотів „пописатися”. Але вона лежала на спині, без лещет, а біля неї зібралися її приятельки та два чоловіки з великими червоними хрестами на куртках. А біля Ксеньки лежали санки.

Максим вмить зреалізував, що його „портки” мокнуть десь ззаду. З горла вирвався якийсь дикий рев, не так через нещасну Ксеньку, а радше через те, що він летів прямо на санки. Усі біля Ксеньки раптом подивилися на нього, як він злітав

на них неначе якийсь шуліка на курчат.

І ось, як справжній професіоналіст, Максим гладко приземнився ... прямо на санки! І ... шусть, погнав надолину, лишаючи за собою лещета, кілки, рукавиці, шапку, окуляри, та свій професіоналізм.

Того ж вечора Максим мав неабияку нагоду „гугорити” з Ксенькою, яка чомусь його цілковито ігнорувала. Бачите, Максим і Ксенька опинилися в тій самій кімнаті в шпиталі: обоє були там пацієнтами.

* * * * *

Лещетарство -- це чудовий спорт, серед надзвичайної краси гірської зимової природи. Але так, як з усіма іншими видами спорту, з лещетарством пов'язаний певний ризик. Зміна погоди, стан снігу та інші перешкоди можуть бути небезпечними.

Усі перешкоди можна оминати коли лещетар знає деякі факти та коли уживає „хлопський розум”. Лещетарські асоціації Північної Америки виготовили **Кодекс відповідальностей лещетарів**. Подаємо його переклад вниз:



Їдь лише з такою швидкістю, з якою можеш оминати несподівані перешкоди, інших лещетарів, та вчасно зупинитися.



Зупиняйся на спусках лише там, де тебе видно згори і там, де не створиш перешкоди іншим лещетарям.



Лещетар нижче тебе на спуску або той, кого ти минаєш, має першенство. Будь готовий його відповідно оминати.



Коли починаєш спускатися або в'їжджаєш сам на спуск, дай першенство тим, хто вже їдуть вниз.



Завжди вживай автоматичний механізм зупинення лещет.



Не спускайся сам, а завжди з кимсь іншим, звертай увагу на знаки та оголошення, та не з'їжджай закритими спусками.

Якщо, помимо цих правил, ви опинитеся у випадку де хтось є скалічений, ви маєте залишитися на місці випадку аж поки служба безпеки (*ski patrol*) дасть вам дозвіл від'їхати. В такій ситуації встроміть у сніг двоє лещет у формі „Х” три метри вище

місця випадку, і чекайте служби безпеки.

Бажаю доброго лещетування та доброго снігу!

Пл.сен. Андрій Яців



мані / Роккула

Пора

Нам

Станути

Ряд

НС 9 4

AXLE
WEIGHT
LIMIT
6 TONS

ПЛАСТ
МАША ГОРАІСТ
І ПРІЯ

ДО „ЮНАКА” ПИШУТЬ...

Дорогий „Юначе”!

Тебе вітають пластуни „Станиці над Дністром”, що на Львівщині в Україні. Найперше розповімо трішки про себе.

Наша станиця заснована недавно і тому в нас є дуже багато проблем. Наприклад: з пластовою літературою, з одностроями, з коштами на табір. Але ми є дуже щасливі тому, що одержали свою домівку (кімнату, яку подарував нам Народний Дім „Просвіта”). Надія нас не покидає і ми вирішили звернутися за допомогою до Тебе „Юначе”. Ми були б дуже раді дістати старі числа журналу та іншу допоміжну пластову-юнацьку літературу. Якщо пластуни з-за океану могли б нам у цьому допомогти, ми були б дуже вдячні.

Поздоровляємо пластовим привітом С.К.О.Б.!

Наша адреса:	Ukraine 293443
	Львівська область
	Миколаївський район
	с. М. Горожанна
	Кордюк Галина

КОЛЯДА, КОЛЯДА!

Вже не за горами Різдво, а з ним пов'язана наша традиційна коляда. Для деякого вона є радісною подією, для деякого тяжким обов'язком. Та як би не було -- колядуємо!

Тому, що вже багато років ходжу сама з колядою, мала нагоду завважити деякі таємниці успішної коляди. Хоч з Вами ними поділитися.

Чи завважили ви, що люди вас багато приємніше (і „багатше”) приймають в хату (і в хаті!), коли ви їх заздалегідь повідомите про ваш прихід? А чи завважили, як хаотично нерозумно відбувається прийняття колядників, коли господарі хати непередбачено?

Це, очевидно, не так важливо, коли йдете з колядою в сам день Різдва, Нового Року чи Йордану; в ті дні усі колядників чекають. Але самі знаємо, що в такі дні не колядуємо в багатьох хатах, і приходиться нам колядувати в будні дні. Отож, коли в ці дні йдемо з колядою, обов'язково завдайте собі трошки труда і подзвоніть наперед до тих людей, до яких плянуєте загостити. Бо чи ж можна сподіватися теплої

привітання, коли, наприклад, входимо в хату, а посередині кухні відро, жінка на колінах миє підлогу, або якраз в той час купує дитину, чи може перестелює ліжко хворій особі. В таких випадках колядників хочуть чимскорше позбутися з хати, часом просять не колядувати, а на „відчипного” дають вам ... доляра. А нерозумно прямо хату не відчиняють, а ви відходите з-під дверей обурені: „Як то так, в хаті світло світиться, авто під хатою, а в хату не пустили!?”

Цілком інакше виглядає гостина, коли ви наперед подзвонили господарям. Тоді і усмішка на лиці господарів, і приємна розмова, а на столі ще знайдуться залишки смачного різдвяного печива. Стараймося, щоб, як співається в одній нашій пісні:

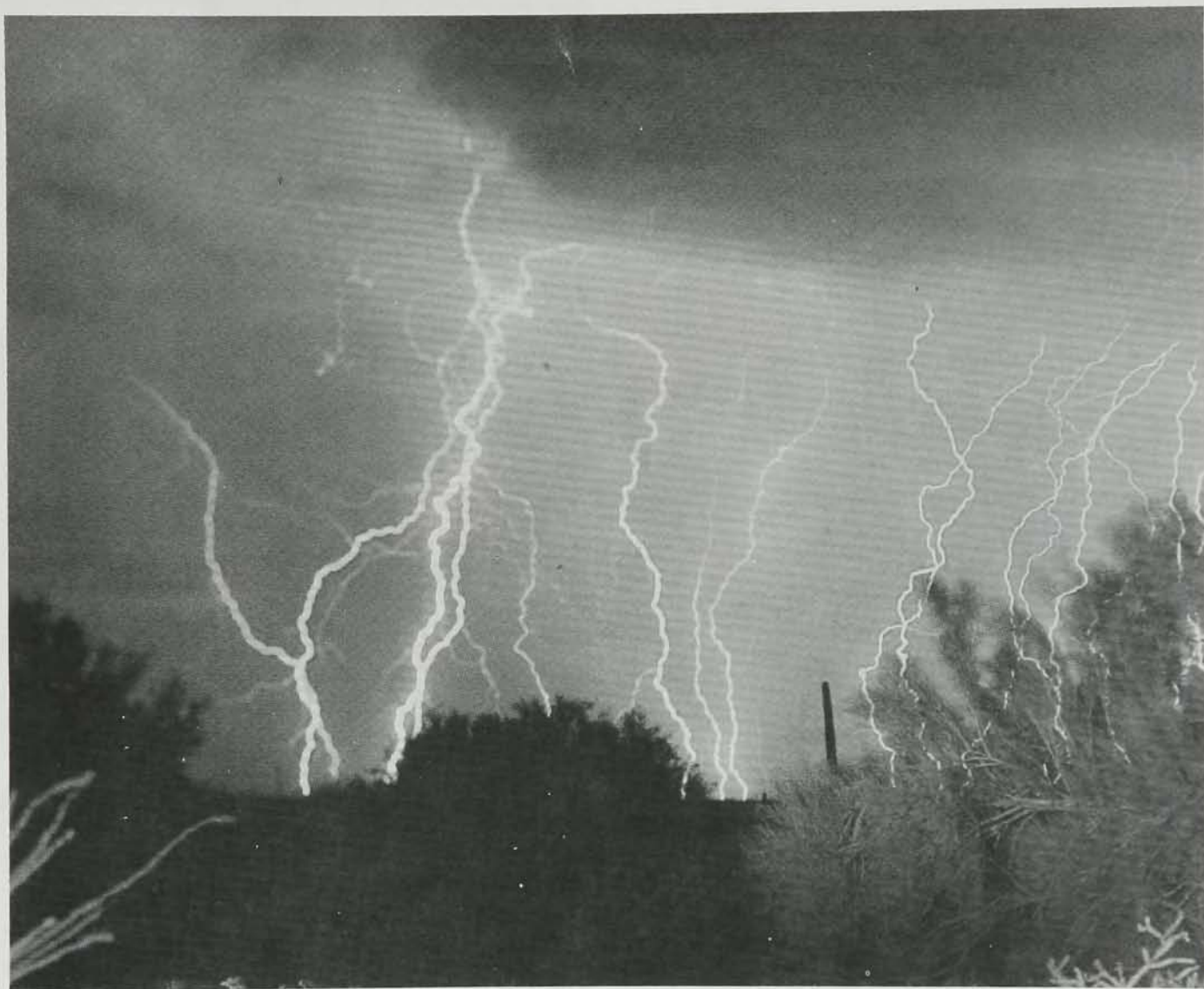
„І в вас і в нас хай буде гаразд,

Щоб Ви і ми щасливі були.”

А насамкінець ще дві дуже важні пригадки: **безпека і поведінка!**

Сеньйорка з Бофало, Н.Й.

$$***** E = mc^2 *****$$



Гурток юнаків повільно переходив через широкий хребет гір, а ген далеко попереду них спиналася гора *Assiniboine*, одна із найжорстокіших в Скелястих горах Канади. Вже четвертий день відколи хлопці покинули табір недалеко містечка Банф; наступного дня мали дійти до підгір'я цієї ж легендарної гори та вилізти дві тисячі

метрів вгору.

Був це місяць серпень, переважно дощовий в цій смузі гір. Проте хлопцям пощастило, вже тиждень не падав дощ, хоча вогкість, а разом із тим несамовиті комарі, виїдали запаси енергії.

- Коби лише завтра ще було так гарно, - звернувся Ілько до виховника, Друга Славка.

- Не знаю, дивись, вже тиждень пече сонце, а тут це виїмкове, - відповів Друг Славко, оглядаючи західну сторону гір.

Хлопці далі тюпали по стежинці.

- Та вогкість нічого мудрого не віщує, - за хвилину докинув Друг Славко, легко прижмуривши очі.

Гурток вийшов на вершок хребта, і перед ними зависочіла гора *Assiniboine*. Юнаки стали, як вкопані: вид справді був феноменальний! На тлі темно-сірого неба сіяла гора, уся в своїй страшній красі. Друг Славко також поглянув на цю панораму, проте зразу ж оглянувся кілька разів і насупив брови. Щось його занепокоїло.

Хлопці далі стояли, забули за свої тяжкі наплечники, за змучені ноги, за спрагу. Перед ними видніло щось чудове.

- Ану, хлопці, будемо зараз вже сходити вниз! -- запропонував Друг Славко.

Ніхто не відповів, ані не ворухнувся. Юнаки були зачаровані видом, не хотіли відвертати свої очі від краси.

- Хлопці, ану, вже йдім!

Друг Славко підступив до крайнього юнака і взяв його за плече.

- Але тут так гарно, Друзе! -- заявив якимось таємничо Місько Малина.

- Тобі справді сподобалося?

- Та то просто чудово; так, як у якимсь *Indiana Jones* чи в *Cliffhanger*!

Друг Славко знова заклопотано оглянувся, і вже з більшим притиском гукнув до хлопців:

- Гей, час іти в долину! Влодзю, Микольцю, ходіть тут, вже йдемо вниз!

Микольцю почав підходити до Друга Славка.

- А чи ми можемо тут скинути наплечники і випити трохи води?

Друг Славко зупинився і звернувся до всіх юнаків, показуючи рукою на гору:

- Хлопці, чи ви бачили що за тою горою?

Юнаки знова подивилися на вершок гори. Густі хмари напливали з великою швидкістю,



і до кількох хвилин захопили цілу гору.

- Бачете, ті хмари йдуть просто на нас!

- Гей, Друзе! Ви бачили ту

блискавку!?

Хлопці глипнули знова на хмари, здалека почули гуркотіння грому.

- Власне тому і я кажу, що мусимо скоро сходити вниз. То фест громовиця йде, дивіться, як скоро захмарилося небо.

Друг Славко вже почав підбігати до хлопців та тягнути до себе.

- Міську, ти йди перший, швидко, вниз стежкою. Але вважай, не скрути ноги!

Хлопці ще не встигли гусаком податися вниз, як тут вітер так завіяв, що декого ледви не звалив з ніг. Друг Славко швидко йшов ззаду, глипаючи на небо, яке дуже потемніло. Пориви вітру були то гарячі, то зимні, та аж запирали віддих.

- Буде фест громовиця! -- майнуло в думці Другові Славкові, -- Коби швидше вниз.

Звуки громів чимраз голосніше і частіше долітали до хлопців, які мало що не бігли по стежинці, були перелякані. Друг Славко нервово кидав оком по схилі гори, шукав притулку, де юнаки могли б сховатися.

Раптом об лице вдарила його велика крапля дощу, аж залящала. За кілька секунд друга, третя. Тоді ніщо, а знова за три секунди -- десять крапель бризнули в обличчя. Хлопці зупинилися, почали оглядатися, тяжко дихали.

- Гей, дощ, до біди!

- *Oh, man!!!* Треба дощовик!

Влодзьо і Місько почали скидати наплечники, інші присіли на каменюках, сопіли. Друг Славко в поспіху ледве не

налетів на задніх юнаків.

- Ну а що ви робите, хлопаки!
- Та дощ падає, ми змокнемо...
- Я хочу свій дощовик...

Тут Друг Славко, з розвіяною чуприною, з грізним обличчя почав „тицькати” пальцем на кожного юнака:

- Ти, ти, і ти, ану, вбирайте наплечники, а ви, решта, вже вставайте і суньте далі вниз, і то скоро, бо зараз тут як вас блискавки почнуть стріляти, то саме дрантя посиплеться, і буде купа смороду!!

- Але дощ...

- Я не дбаю!! Ти не є нюнька, скоро йди в долину, бо інакше тут тебе на місці трафить!!!



Юнаки з переляканими обличчями почали швидко йти вниз. Друг Славко знав, що це не жарти, що громо-

виця в горах є небезпечною, особливо на вершку гори.

Нащастя, недалеко вниз, по лівій стороні, скеля спадала стрімко вниз і була захоронена від вітру. Друг Славко швидко туди попровадив гурток хлопців.

Кількадесят кроків перед притулком на хлопців лютув дощ, і заки хлопці встигли сховатися біля скелі, були вщент мокрі.

В притулку Друг Славко дав швидко кілька наказів:

- Хлопці, витягайте свої матраци, кладіть їх на землю і ставайте на них!

- Ми тут будемо спати!? -- спитався здивовано, дещо перелякано, малий Тарас.

- А-я, спати. То щоби тебе електрика не присмажила, як гримне блискавка в скелю.

Юнаки тихо загомоніли, швидко поскидали свої наплечники, почали

витягати гумові матраци.

- І щоби аби часом ніхто не доторкався стін скали!! Вбирайте також дощовики!

А громи били раз за разом, стрясуючи цілою горою. Юнаки лише чекали, коли чергова блискавка вдарить в їх скелю.

* * * * *

А що ж би ви зробили в такому випадку? Чи Друг Славко добре поступив, що зігнав хлопців як найскорше з вершка гори? А чи не краще було дати хлопцям нагоду вбратися в дощовики, а щойно тоді спускатися вниз?

Електрифікація цілої країни:

Погляньмо спершу на деякі статистики про блискавки (таблиця 1). Можемо собі здати справу, що блискавки -- це не жарти. Вони дуже прекрасно та величаво виглядають здалека, і тоді, коли ми їх спостерігаємо під охороною доброго притулку. Проте, блискавки можуть бути дуже небезпечними, особливо коли ми не захоронені й стоїмо їм „на заваді”.

У статистичнім збірнику світових рекордів *Guinness Book of World Records* є записано, що американського лісничого (*park ranger*) Рей „Думз” Саллівана блискавка вдарила найбільше разів зі всіх людей: сім разів, від 1942-го до 1977-го років. Першого разу блискавка „висадила” йому ніготь на пальці стопи. Другого разу вона лише спалила йому брови. Третього разу -- рам'я. В два наступні рази блискавка запалила йому волосся на голові; Рей мусів виляти відро води на голову, щоби погасити „ватру”. Останні два удари блискавки попекли шкіру так, що Рей мусів перебувати у шпиталі. Іронічно, Рей помер природною смертю, а не від удару блискавки.

Думаю, що між нами нема охочих перебрати „чемпіонат блискавок” від Рея Саллівана.

Сильно, красно, осторожно і бистро!

- ** За останніх 40 років в Америці більше людей було вбитих блискавками ніж будь яким іншим природним явищем, включно з гураганами і крутіжами (*tornadoes*): пересічно 163 смерті кожного року!
- ** В останніх десятиох роках блискавки спричинили 5752 вогні в лісах чи степах Америки, та завдали матеріальної шкоди в сумі понад 100 мільйонів доларів!
- ** Блискавка може мати кілька кілометрів довжини, а найдовша, яку вдалося зміряти, сягала понад 90 кілометрів довжини (не питайте мене, як це хтось міряв -- хіба не шнурком).
- ** Блискавка „летить” понад 90 тисяч кілометрів на секунду.
- ** Сила електрики у блискавці може бути понад один білйон (1,000,000,000) вольтів.
- ** Температура блискавки може сягати 30,000 °C (55,000 °F); це п'ять разів горячіше від температури сонця.
- ** Сила світла пересічної блискавки дорівнює силі 10 мільйонам 100-ватових жарівок. Така блискавка має в собі більше енергії, ніж усі електричні станції в Америці.
- ** Землю вдаряє 100 блискавок кожної секунди; це понад 8 мільйонів ударів кожного дня.
- ** В будь який час на кулі земській вирує понад 1800 громовиць; це понад 18 мільйонів громовиць кожного року.
- ** Країна Уганда має пересічно 240 громовиць кожного року. Центральна Фльорида -- 90, а місто Нью Йорк -- 31.
- ** Над Америкою спалахує понад 100 мільйонів блискавок кожного року, хоча лише 20% з них вдаряють землю.
- ** В хмародер *Empire State Building* в Нью Йорку блискавка вдаряє пересічно 23 рази на рік. Під час одної бурі вісім блискавок вдарили в будинок за 24 хвилини.
- ** Полуднева Фльорида є американською „столицею блискавок”: в деяких місцях науковці начислюють за один рік 13 ударів блискавки на кожний км².
- ** В березні 1991-го року одна шести-годинна буря в стеятах *Iowa, Missouri, Illinois* та *Wisconsin* спричинила 15,443 ударів блискавок.

Таблиця 1

А хто ті блискавки робить?

Ніхто. Це одна з тих речей, які самі стаються.

Принцип творення блискавки досить простий, хоча ще точно не досліджений. Ви самі напевне вже колись витворили блискавку, коли ходили по дуже сухому килимі (напр. в б'юрі чи бібліотеці) а тоді доторкнулися чогось металевого (напр. клямки до дверей). Сування черевиками по

килимі (тертя -- *friction*) поляризує ваше тіло, витворює статичну електрику (*static electricity*). Вона не може „втікти” від вас у підлогу, бо ваші гумові підосви ізолюють тіло від підлоги. Отже, негативні електрони акумулюються у вашім тілі. Коли ви наближуєтеся до чогось металевого, ті всі електрони збираються в частині тіла (палець чи долоня), найближчий до цієї металеві речі. Ще заки ви діткнетеся до металю, електрони витворять таку напругу, що самі

„перескочать” через повітря до металю. Це і витворить іскру-блискавку, яку ви бачите.

Але громовиць нема в б'юрі!

Це правда: в природі нема ні килимів, ні металевих клямок до дверей, але є інші елементи, які витворюють такий самий феномен. Науковці припускають, що малесенькі кришталіки леду чи крапельки води труться одні об одних в хмарах і витворюють сильну негативну напругу, яка збирається в долині хмар громовиці. Така сильна негативна напруга витворює „тінь” позитивної напруги на землі, зараз під тією хмарою. Власне ця концентрація позитивної напруги спричинює дзинчання металевих приладів або сторчання волосся на голові перед ударом блискавки.

Коли негативна напруга в хмарі стає надто сильною, вона перемагає ізоляційний потенціал (*insulating capacity*) повітря. Тоді малі „стрічки” електронів вистрілюють з хмари в землю (їх не видно). Коли вони наближаються до землі, позитивна напруга землі висилає свої „стрічки” їм назустріч. Вони переважно „вистрілюють” із високих предметів: вершок гори, найвище дерево, високий будинок. В моменті, коли обі „стрічки” сполучаються, витворюється замкнений провід (*closed circuit*) і повстає блискавка. Отже блискавка -- це раптова виміна величезної кількості електрики між хмарою і землею. Очевидно, це все відбувається в одну мить, і наше око бачить лише остаточний спалах світла.

Блискавка може блиснути лише раз, проте часто буває, що вона блисне кілька разів, в дуже короткім інтервалі. Це тому, що при першій спалаху, не вся енергія перескакує крізь повітря між хмарою і землею. Коли раз „стрічки” сполучилися, тим самим шляхом перескакує в кількох „дозах” уся енергія, спричинюючи швидкі спалахи в повітря.

Ну, а що тоді є грім?

Така швидка виміна величезної кількості енергії витворює страшну горяч. Повітря в шляху блискавки раптово перегрівається і прямо вибухає, творячи те, що ми називаємо громом. Тому, що звук летить багато поволіше від світла, ми спершу бачимо блискавку, а лише потім чуємо грім. Таким чином, чим далі стоїмо від блискавки, тим пізніше почуємо грім.

Звук летить приблизно вісім кілометрів (п'ять миль) на секунду. В цей спосіб

можемо виміряти, як далеко від нас вдарила блискавка. За таким математичним принципом, грім, який ми почули десять



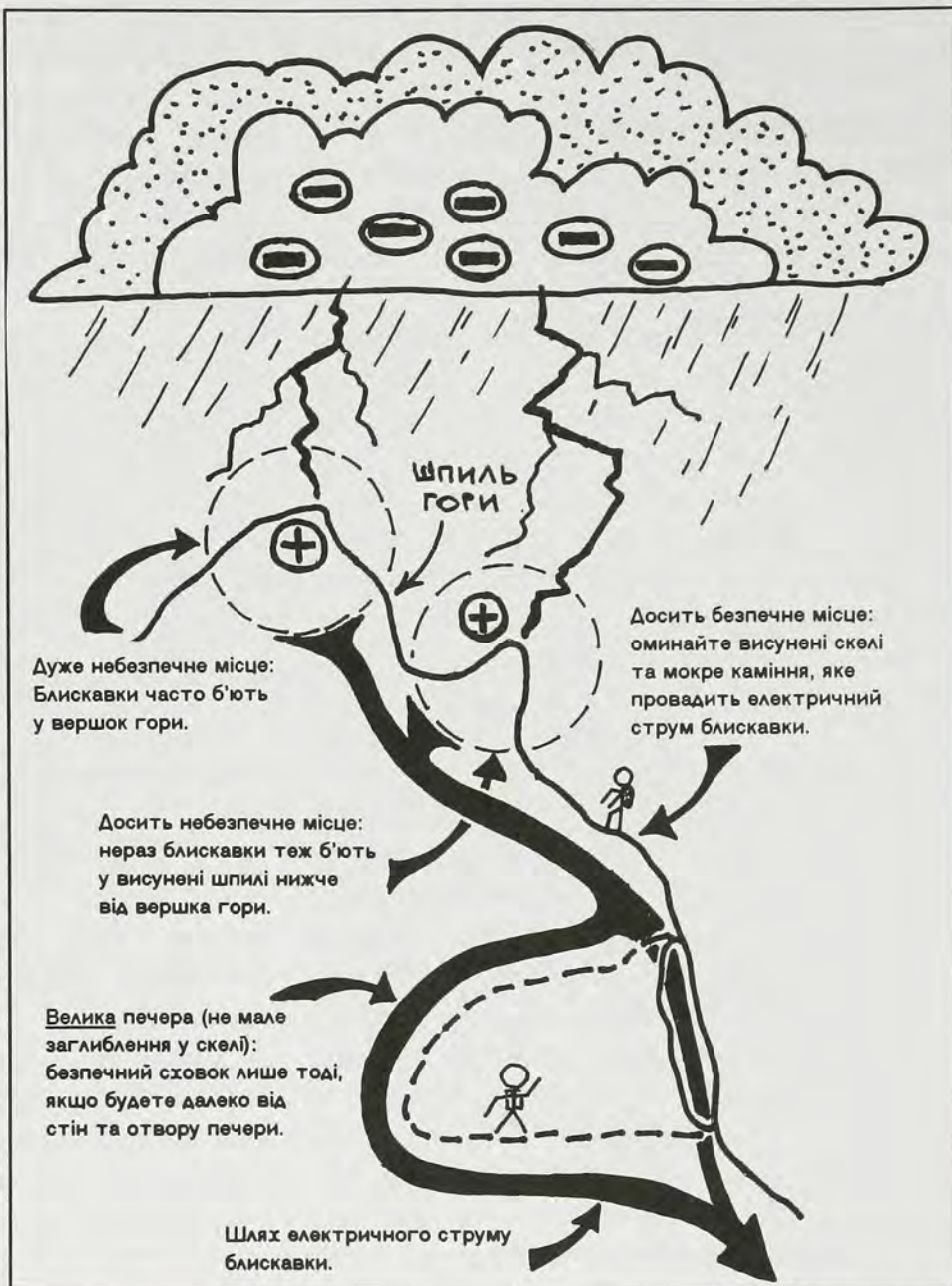
секунд після блискавки нам каже, що блискавка спалахнула 80 кілометрів (50 миль) від нас.

Якщо ми є на канойці 15 хвилин від берега, а громовиця лише десять хвилин за нами, я би радив добре молитися! Тому, що озеро є зовсім плоске, наше тіло на нім торчить, як палець. Блискавка переважно вдаряє найвищий пункт терену, отже наше тіло на канойці аж проситиметься удару блискавки. Під час мандрівки, якщо надходить громовиця а ми є на вершку гори, треба якнайскорше зійти вниз. Друг Славко добре зробив, що зігнав юнаків вниз гори, а не дозволив їм спершу перебратися в дощовики. Тих дві-три хвилини, які юнаки би витратили на вбирання дощовиків, могли бути фатальними для одного чи двох хлопців. Краще змокнути, ніж бути підсмаженим блискавкою.

Що блискавка мені зробить?

Електрична енергія блискавки може мати дивні наслідки на людським тілі. Деякі люди були вбиті блискавкою, інші спаралізовані, деякі попечені, а ще деяким абсолютно нічого не сталося. Все залежить від того, як і куди електричний струм пройде крізь тіло.

Якщо струм пройде по поверхні тіла, тоді нам може і нічого не статися. Деякі люди пережили такі удари блискавки зовсім нешкоджені, проте в інших золоті медалики чи перстені прямо розтопилися на шкірі (це трішки пече!), а в ще інших спалилося лише все волосся. Серйозне ушкодження стається тоді, коли електричний струм проходить крізь наше тіло. Тоді можемо навіть і вмерти. Тому краще не легковажити грозовиці, а знайти якнайскорше притулок.



Піду до скелі, скеле сховай мене!

Отже, що робити в час грозовиці?

**** Не чекайте аж поки дощ почне падати, щоб шукати притулку від грозовиці.** Блискавки можуть вдарити землю понад 15 кілометрів перед бурею. Шукайте схоронища при перших ознаках грозовиці.

**** Обчисліть швидкість і напрям надходячої бурі.** Якщо громи б'ють чимраз скорше після блискавки, це ознака, що буря наближається.

**** Коли мандруєте в горах, плянуйте**

вилазити на шпилі гір до обіду, бо більшість грозовиць творяться після полудня чи перед вечором. Канойка на озері -- надзвичайно небезпечне явище; вона аж просить блискавку її вдарити. Плянуйте перепливати озеро теж до обіду.

**** Коли на горизонті надходить грозовиця, оминайте високі дерева, відкриті хребти гір, широкі поля або мокрі пляжі.** В горах не шукайте притулку в маленьких печерах тому, що кам'яні стіни провадять електрику.

Неглибокі пропасті чи яри є безпечними, проте пам'ятайте, що раптова злива може вам нанести іншу небезпеку -- повинь!

** Можете відносно безпечно сховатися у малий лісок, у якому всі дерева однакової височини. Не рухайте коріння ані стовбурі дерев. Не ховайтеся біля води.

** Якщо громовиця вас застане на відкритому полі, постеліть гумовий матрац під себе та прикуцніть на нім. Не рухайте землю руками.

** Якщо ви йдете групою, не збивайтеся разом. Електричні струми можуть

перескочити від одної особи до другої.

** Не розтабовуйтеся біля можливих громозводів, як напр. біля високого дерева чи кам'яного шпиля.

** Виходіть з вашого сховку лише тоді, коли ви певні, що буря перейшла. Більшість людей гине перед чи після вершка бурі бо помилково думають, що вона вже минула.

А насамкінець -- вживайте вашу голову ... щоб думати, а не „ловити” блискавки.

Ст.пл. Юрко Мончак "V"

(Джерело: *Backpacker*, серпень 1994.)

ЮНАКИ І ЮНАЧКИ

Вже минуло літо, вже минули табори, вже надворі сніг!!!

ЗБУДІТЬСЯ!!!

Чи ви забули за свій журнал???

Чи ви забули за своїх колег???

Чи ви взагалі забули за все???

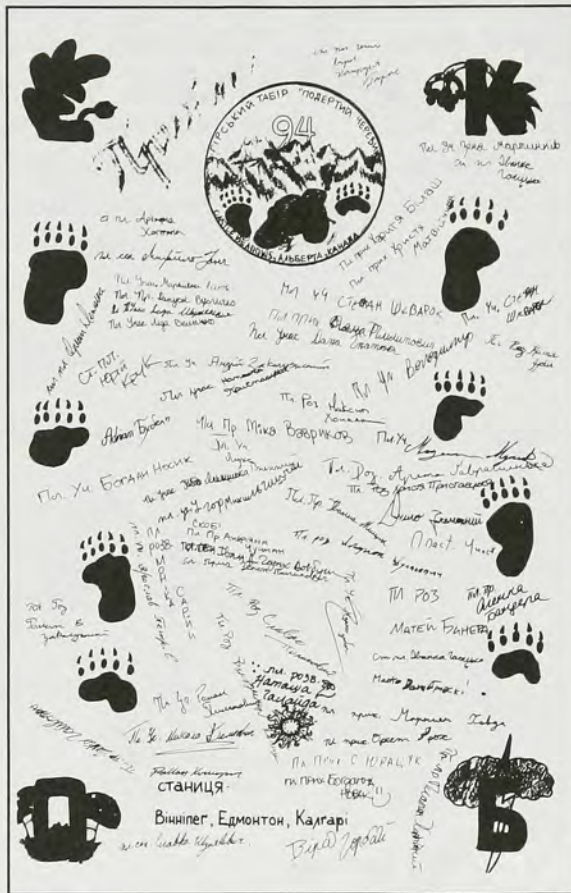
До редакції *Юнака* досі надійшов лише один коляж (на одну сторінку) про цьогорічні табори, а саме з табору „Пора нам стати в ряд” на Новому Соколі. І це все! Більше ніц!! НАДА!!! Шлюс! Дац ол!

А що з рештою таборів?

Чи може інших таборів не було на світі!???

Просимо вас, благаємо вас, пришліть щось про себе, бо інакше люди подумают, що Пласту вже нема!!!

ПРИВІТИ, ПРИВІТИ



ПЛАСТ
Організація Української Молоді
ХІ-ий кур. У.П.Ю. ім. Северина Левицького
табір в Білих Горах - "Бо Воно Там Є"

ПРИВІТ

ПА. ПРРХ Роман Калинин

[illegible][illegible][illegible]

Андрей Тархановский

ПРИВІТ З ТАБОРУ

ПС - БОРІВКИ

IV КУРІНЬ, ТОРОНТО.

[illegible]

ПРИВІТ!

ПЛАМ
СКАЧУТЬ
КАРІ КОНИ

[illegible]

ГОРОСКОП



СКОРПІОН: Не дотеркайся язиком до металевого паркану на дворі, бо може чекатимеш до наступної відлиги при тім паркані. Не бійся підстригтися перед святами -- естетика ніколи ще нікому не пошкодила.



БАРАН: Коли танцюватимеш гопака на Маланці і будеш вже дуже змучений а твої товариші ще тягнутимуть тебе на останні присяди -- не йди! Шви в кроці твоїх штанів не витримають і буде тобі встидно. Дівчата: добре мати зі собою „екстра” пару панчіх в торбинці; ваш кавалер вас тріпне ногою і піде порядне „очко” по ваших „Вог” чи „Секретах”.



РИБА: На лещетарському таборі краще їхати самому на лещетах, ніж зі службою безпеки на санках.



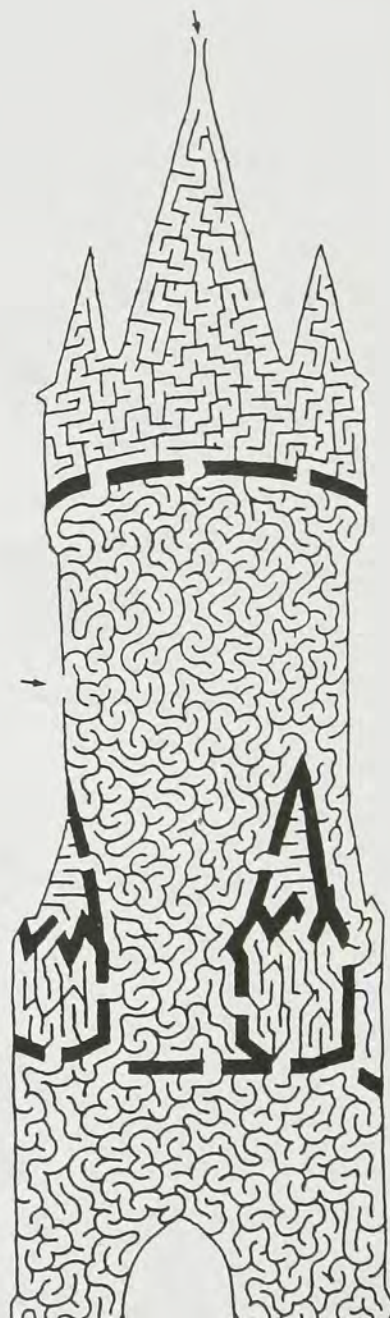
ВОДЯНИК: Коли колядуватимеш зі своїми новаками і вам не відчинятимуть двері помимо того, що в тій хаті світитиметься світло, не жестикулюйте жадні ручні знаки у вікно: вас таємно фільмують, а потім покажуть цей фільм на пластовій куті.



РАК: Зорі би предсказували дуже ясне і світле майбутнє, проте чомусь є дуже хмарно і нічого не видно в тих зорях. Але не попадайте в депресію. В новім році поїдете на Лісову Школу і закінчите її з успіхом ... або ні.

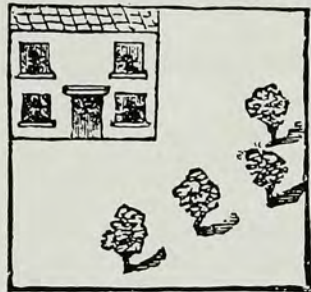
А чи були ви в Франкфурті?

Для тих з вас, хто є туристично надхнені та люблять „тягатися” по світі в пошуках за пригодами, хочемо вас запитатися: чи відвідали ви вже вежу Ешенгаймера в місті Фрафкфурті над рікою Майн? Ану, хто з вас відважний?



Для математичних геніїв

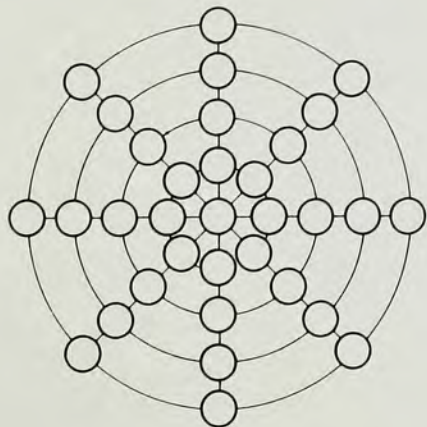
1. Один багатий чоловік збудував хату в розі своєї площі (див. рисунок). На площі теж росли чотири вишні. Цей чоловік рішив винаймати всю площу крім хати чотирьом людям. Поділіть площу на рівні частини але так, щоби кожна частина мала одне дерево.



2. Напишіть числа від 0 до 9 так, щоби їхня сума була 100. (Вказівка: можете вживати знаки „+” і „-” між числами).

3. Король Ксаверій вислав свого гінця з Києва до Львова, наказуючи йому бути в Львові за сім днів. Царівна Гапка вислала свого гінця зі Львова до Києва, наказуючи йому бути в Києві за дев'ять днів. Між Львовом і Києвом є 500 км. Оба гінці вирушили вдорогу того самого дня. За скільки днів вони стрінуться?

4. Напишіть числа від 1 до 33 в кулках так, щоби кожний ряд і кожне коло мало ту саму суму.



В шпиталі:

Лікар бадає пульс пацієнта:

- Нічого не розумію: або годинник не ходить, або пацієнт не живе!...

Сусіди:

- Чи я віддав вам граблі минулого тижня?
- Ні, не віддали.
- То що ж я буду робити! Я саме хотів у вас знову їх позичити.

Метеорологія:

- Яка сьогодні погода?
- Не виджу, бо дуже захмарилося.

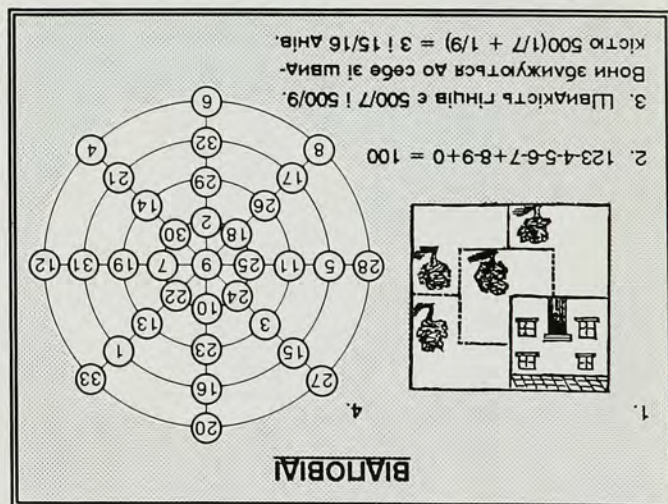
Мандрівники:

На Вовчій Тропі Баба Параня питається Бабку Палашку:

- Куди пішли наші юнаки?
- Не знаю, бо показували пальцем наліво, а пішли доріжкою направо.



- Пробачте, панове, але масковий бал відбувається на другому поверсі.



From: Plast 144 Second Ave. NY, NY 10003

0

PLAST KPS
144 SECOND AVENUE
NEW YORK, NY 10003

Non-Profit Org.

U.S. Postage

PAID

Rochester, N.Y.

Permit No. 466

Ціна \$4.50

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та всякі інші печива
випікає

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ

власниками якої є

Ірина і Роман Вжесневські

**THE FUTURE
BAKERY**

735 Queens St. West, Toronto, Ontario
Tel.: EM 8-4235

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE



COMMUNITY TRUST

2271 Bloor Street West
TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ

БУДЕ ВІДКРИТА В

ЛИСТОПАДІ:

В СЕРЕДУ 3, 10, 17 і 24

ВІД 7:00 ДО 8:00

ВЕЧОРАМИ

І В СУБОТУ 6, 13, 20 і 27

ВІД 2:30 ДО 4:30

ПОПОЛУДНЕ

Plast Supplies-2199 Bloor St. W.

Toronto, Ontario M6S-1N2

Тел: (416) 769-0327 Fax: (416) 763-0185

ТЕПЕР МОЖЕТЕ
ПЛАТИТИ ГОТІВКОЮ
БЕЗ ГОТІВКИ



**ВИГІДНО
ЛЕГКО
ШВИДКО**

щоб одержати Ваш MEMBER CARD®
INTERAC® DIRECT PAYMENT вступіть
до Української Кредитової Спільки



UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілька



295 College Street	Toronto	416 922-1402
2397 Bloor Street West	Toronto	416 762-6961
225 The East Mall	Etobicoke	416 233-1254
3635 Cawthra Road	Mississauga	905 272-0468
247 Adelaide Street S.	London	519 649-1671
38 Jackson Avenue	Oshawa	905 571-4777
1093 Ottawa Street	Windsor	519 256-2955

